

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Zęmu Pomorskie 40-001 Puck
58-100 Puck
e-mail: zapak@wp.pl; www.zawacka.pl

materialy przekazane przez
córki Halgoraeta Gwanowskie
M.

Halgoraeta Gwanowska

poza Pom.
Ciechocinek Warszawa

† Gwanowski ^{AK} Wacław
ps. "Tózwa"

M-1307/2152 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Ywanowski Wacław

J: 9-1307/2 152 Som.

poza Som. Cielochimek Warszawa AK

I./1. Relacja k. 4 s. 1-7

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 3 s. 1-5

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 1

VI. Fotografie dwał ikonografii

1/1. Relacja - Iwanowski Wacław

1. Relacja o działalności konspiracyjnej Wacława Iwanowskiego spisana przez Annę Iwanowską (żonę)
28.05. 1993, rękop. kserokop.

nr. 4 s. 1-7

Dane do biografii Dymitra Kaciawa Juranowskiego

21/11

(Starabam ty, mozebyc krótko odpowiedziec na pytania
Pana Doktora wg jego numeracji, niezapomniaj odpowiadac
pokrywajac sie chronologicznie z pytaniami. Niektóre punkty
chcialbym w przyszłości rozwinac, wydaje sie to konieczne.
Jednak czas nagli, wiec posylam to co napisalam. Latczam
takie nacje. Niektóre do zwrotu - notatki na odwrocie lub
zlotocroym wykladzie - Nie moze odskakiwac koperty z przedwo-
jennymi zajeciami, to wymaga czasu, a mam jeszcze wiele
pracy "pisanej". Sklancie musi wyje porzekac)

① Urodzony 2. lipca 1895 r. na Tomulki, nad Dubisza.
Miejsce urodzenia: Staniany powiat Rossienie, Chryst Si-
pnyj, w Betygole (BETYGOLA, pierwaz Komuny
Sw. we wsi Koscielnej Lemigola.

② imie ojca: Szymon

③ imie matki: Aniela z.d. Jawojek

zd ④ ⑥ do skoly podstawowej nie chodzi (na terenie
wówczas szkol polskich nie bylo (czas i miejsce)).
Jak to bylo w zwyczajach ziemianstwa na kresach
mial w domu nauczyciela (gubernera) az do
lat gimnazjalnych. Gimnazjum (rosyjskie)
w Kownie skonczył z wyróżnieniem, ktory
podarowal do 3 różnych uczelni na terenie Rosji,
na medycynę, rolnictwo i inzynierię i wybral
zostac pmiyzy.

⑦ ⑧ Wybrał medycynę na uniwersytecie w Charkowie.
Studiował tam od 1916 roku, zdala od domu

rodzinnego, bez żadnego konfliktu i pomocy ze strony rodziny (tenemu tamto były okupowane przez Niemców) dziecięcy polski chłopiec z dalekiej Litwy wraz z przyjaciółmi z Włocławka znajdującym się w identycznej sytuacji korzystali z pomocy dla "bratniej", dozwolili konspetyjama i fotografowaniem. Waciek pracował też cicho fiingornie u blaszarka przy wyrobianiu blaszanych opony na Kola, Litwy, przy traszkujam mrowie, chodząc do baszka od 5-tej rano przed zapcami na uniwersytecie. Po powrocie do kraju nastropyfikował dyplom. me duobze (1922-1923 r?), a od 1924r pracował jako lekarz wojskowy służąc w Wojsku Politym w Korpusie Obrony Pogranicza na granicy polsko-litewskiej nad Niemczanką (mam piękne archiwalne zdjęcia z poro- Ckegoluysh slanie i Druskiemnik, ale są one w bez- cennym dla nas albumiku z tych czasów i nie da- dą się reprodukcja).

Po przejściu do rezerwy objął w wyniku konkursu stanowisko lekama Zdrojowego w nadwiślaku Druskiemniku (od 1926r), gdzie między innymi leczył Marxacha Józefa Piłsudskiego, który "na cześć" swojego młocniutkiego lekama napisał zabas- ny wierszyk dla swoich cōrecek, jak to miawał w zwyczaj.

Przeznaczony w 1930 roku do Łechnoinka pełnił tam funkcję naczelnego lekama Zdrojowego aż do wybuchu wojny w 1939 roku.

113
zobacz

Brat udział w Kampanii wrześniowej 1939 zakonu-
czonej goryczą, kłopotami i nieuległ.
Lata okupacji spędził w Warszawie, gdzie przez
cały czas aktywnie uczestniczył w konspiracji.
Pod pseudonimem „Józefa” kolportował gazetki,
złotywał broń na miensach, prowadził szkolenie
bojowe. Zawodowo pracował jako lekarz w IX. Odd-
zku Zarządu przy ul. Kamowej, gdzie mieściła się
tzw. „odurzalnica”, również placówka konspiracyjna.
Stwierdził, że unikali tego miejsca z obawy przed detektem,
były tam więc dobre warunki do działalności konspira-
cyjnej, ukrywania materiałów z A.K., wystawiania
fikcyjnych zawiadomeń o pracy i ratowania zagroż-
zonych.
Od 1940 r. należał do Z.W.Z., a następnie w A.K.
był dowódcą plutonu Nr III w Kompanii ~~Stara-~~
Czowej Nr 100 i zastępcą dowódcy Kompanii.
W czasie Powstania Warszawskiego brał udział
w walkach na odcinku ul. Królewskiej, Marszał-
kowskiej, Siemkiewicza przy PKO, Chmielnej przy
Nowym Świecie, Polnej. Odznaczony Srebrnym
Krzyżem Zasługi z Mieczami (Rozkaz Nr 38
Komendy Warszawskiego Okręgu A.K. z 3.10.1944 r.).
Po upadku powstania wywieziony do obozu
pracy przymusowej Baldoney (Essen).
Po wyzwoleniu przez Amerykanów objął
funkcję lekarza w Instytucie Srebra i Żelaza
w Warszawie. 6

P.C.K. na Sreps Brytyjskiej jako "Chief Medical Officer", który pełnił od 5.6.1946 do 21.9.1946. Organizuje opiekę lekarską w przejściowych obozach dla Polaków ("dispidn") oraz pomoc WPKi'y na tym terenie. Wracając do kraju jesienią 1946r przywrócił szpital z pełnym wyposażeniem do Szerecin, który stał się zagłębem Akademii Medycznej w tym mieście. W uzgodnieniu z angielskim Szefem Srepsy Brytyjskiej i Okupowanych Niemczech, miał wrócić po drugi kompletny szpital dla Kraju. Jednak władze komunistyczne nie dają mu zezwolenia na ten wyjazd. (Wcześniej nie słomysta z atrakcyjnych propozycji wyjazdu do Kanady i do Australii. Kraj potrzebował jego powrotu i ciężkiej pracy przy organizacji leczenia lekarzy wdrożeniowego od nowa.)

Jesienią 1946r objął ponownie stanowisko lekarza-naczelnego w P.P.U. Cichocinek, a następnie ordynatora i konsultanta balneologicznego w Przechodni Zdrowej.

Pracował w P.P.U. do roku 1954, kiedy Ministerstwo Komunikacji zaproponowało mu objęcie funkcji dyrektora Sanatorium Kolejowego w Cichocinku.

Wobec pogarszającego się stanu zdrowia, nglamy nieustannie przez miejscowych kandydatów komunistycznych, przyjęł tę propozycję.

Był niepopolakoowanym Polakiem, współpracującym Ciotwickim lekarzem, nieufkiem oamurów wstąpienia do partii.

Cierpienie ponawianych propozycji wstąpienia do P.Z.P.R. było przyczyną myślan i represji ze strony prowincjonalnych władz komunistycznych. Doceniany przez swych przełożonych za rozwój, zaradkowe i organizacyjne dla balneologii polskiej, otrzymał (jako drugi bezpartyjny w ówczesnym województwie bydgoskim) rentę dla zasłużonych oraz "Księgę najwybitnych odznaczeń państwowych z Królestwem Oficerskim Orderu Odwagi w Polsce".

W czasie swojej pracy w Ciechocinku zorganizował Spółdzielnię leczniczą urzędowo opartej jednostce. Czebnie na naukowych podstawach.

Z jego inicjatywy został otwarty pierwszy w Polsce Ośrodek Kliniczny z oddziałami: ortopedycznym, ginekologicznym i internistycznym pod patronatem i bezpośrednią opieką Akademii Medycznej w Warszawie. Prace naukowe tego ośrodka przyczyniły się do ustalenia ścisłych wskazań i przeciwwskazań oraz metod leczenia urduwastkowego.

W 2 lata później dzięki staraniom Dr. W. Jwańkowskiego został otwarty Ośrodek Naukowy Państwowego Instytutu Reumatologicznego w Warszawie, który prowadził m. in. przez okres lat, pracując zarazem naukowo jako adiunkt tego Instytutu (P.Z.P.R.) i opracowywał metody leczenia balneologicznego schorzeń reumatycznych.

W zakresie lecznictwa ambulatoryjnego, z inicjatywy

moją Małą powstała Prychodnia Ldziejowa
 skupiająca gabinety lekarskie i pracownie diag-
 nostyczne, która była w stanie obsłużyć szybko
 i sprawnie wszelkie rodzaje kuracji, w szczególności,
 uruchomienie wymieszanych placówek napotykało
 na wiele trudności, które zostały przezwyciężone
 dzięki wyjątkowej energii, uporowi i ofiarności
 Dr med W. Traucowskiego.

Lata: 1952, do 31.10.1969 to rozbudowa i postę-
 powienie na najwyższym poziomie Sanatorium Ko-
 leżńskiego, które stało się placówką wzorcową w kraju,
 odwiedzaną też przez delegacje z zagranicy z okazji
 organizowanych tu międzynarodowych spotkań
 specjalistów medycyny kolejowej.

Pracując tej oddechnął bez reszty przez ostatnie
 lata swej aktywności zawodowej.

Zadane gorliwie doświadczeniem tego pokolenia Polaków
 nie zostało mu oznajdzone. W maju 1969 r. nakazano
 mu opuścić miasteczko w Sanat. Kolejowym w termi-
 nie 2 tyg. z powodu pilnej konieczności remontu
 dla partyjnego następcy. Na okres emerytury nie
 dawo mu żadnej alternatywy, dalszego pobytu w Łę-
 chówce. Równocześnie otrzymał pismo z L.O.K.P.
 w Gdańsku z poleceniem służbowym „przemianienia”
 do Torunia. W wieku 75 lat, został wyrywany jak stary
 drewno z korzeniami ze Siedowiska, w którym działał
 i swym, oddany całym sercem bez reszty i wierny
 swemu porządkiem.

W dzień pożegnania z Cieciosinkiem jechaliśmy do Torunia samitarłą pełną kwiatów wypełniających swymi barwami i wonią jej wnętrza do granicy mościwojskiej, niegrani płacem perłomela. Tępo dawa między nie zapomnę.

dise

Nigdy mój odszedł od nas na zawsze 25. października 1975 roku po krótkiej ciężkiej chorobie.

W dniu ostatnich swoich imienin 28. września 75 roku otrzymał od jednego z dawnych pracowników fabryki Scautarium, tenże już i sypialni, pośk przepięknych, „kardynałskich róż”.

!
kawaler

Do tej pory jest odwiedzany na Starzych Powozkach w Hamkach przez swoje dawne pracownice w dzień Święte Zmarłych, gdzie znalazł swą ostatnią ziemną przystań wśród zieleni i urokliwej ciszy tego przepięknego cmentarza. W naszych sercach pozostał na zawsze żywy, wspiera nas przykładem i dodaje odwagi w drodze.

Anna Jwanciszka

Torun, 28. maja 1993

1/2. Dokumenty dotyczące rektora: Swanowski
Wacław

1. Zaświadczenie tymczasowe dla
Wacława Swanowskiego z 14.11.1944,
kserokop. oryg. w j. niemieckim k. 1 s. 1
2. Kserokopie legitymacji PC Sk w j. polskim
i angielskim wystawione w Amlesu 5.06.1946 k. 2 s. 2-5

1/3/1
1

Vorläufige Bescheinigung:

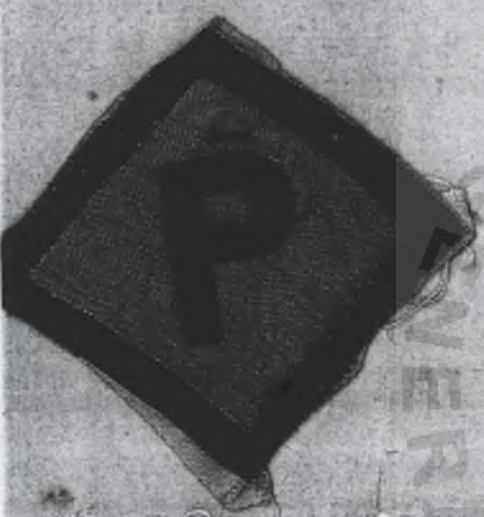
Der/ Die polnische Staatsangehörige ..... Iwanowski, Waclaw .....
geboren: 12.7.1895 ..... ist in unserem Betriebe beschäftigt
und muss sich täglich vom Lager Baldeney zum Arbeitsplatz in Essen
begeben.

Essen, den 14. November 1944

Essener Straßenbahnen

Lagerverwaltung

Handwritten signature

1/2/2

<p>Wazna do: Card valid:</p> 	<p>Waznosc przedluzia sie: Validity prolonged:</p> <p>od { ..... from { ..... do { ..... to { .....</p>	<p>POLSKI CZERWONY KRZYŻ Delegatura Główna na Niemcy</p> <p>POLISH RED CROSS Central Delegation for Germany</p>
<p>Waznosc przedluzia sie: Validity prolonged:</p> <p>od { ..... from { ..... do { ..... to { .....</p>	<p>Waznosc przedluzia sie: Validity prolonged:</p> <p>od { ..... from { ..... do { ..... to { .....</p>	<p></p> <p>LEGITYMACJA IDENTITY CARD</p> <p>No: </p>

3/2/3

POLISH RED CROSS
DELEGATION FOR BRITISH ZONE IN GERMANY

POLISH RED CROSS
CENTRALE DELEGATION FOR GERMANY

Podpis właściciela
Signature of Holder

1939

OKRĘG POMORSKI

AK

1945

Nazwisko / Name: dr. I W A N O W S K I

Imie / Christian Name: WACZAW

Miejsce i data urodzenia / Date and Place of Birth: 2.7. 1895 r.

Numer legitymacji / Registration certificate No: 1102/S.C.O.1. / PWX. Ident. C

Przydział służbowy / Ass'gnement

Funkcja służbowa / Function: Medical Officer of PRCS. for Brit Zone.

The 5th June 1946

Arolsen

Podpis / Signature

1/2/4

POLISH RED CROSS
Central Delegation for Germany

Name and Christian Name:

Dr. IWANOWSKI Wacław

Function: M.O. of PRCS Br. Zone

Nr. of card: PRCS Ident. Card: -57-

Is a worker of the Polish Red Cross and therefore authorised to wear the Allied uniform with the Polish Red Cross insignia.

Delegate of the Polish Red Cross in Germany

Arolsen, 14th June 1946

1/2/5

CROIX ROUGE POLONAISE

Nom: Dr. IWANOWSKI Wacław

Qualité: M-0- N° de la carte: -57-

fait partie de la Croix Rouge Polonaise et est autorisé à porter l'uniforme allié avec les insignes de la Croix Rouge Polonaise.

[Signature]
Délégué de la Croix Rouge Polonaise
pour l'Allemagne

Arolsen, le 5th June 1946

T:OL-1304/2152 Pom.

poza Pom.

Swanowski Wacław

✓. Party informacyjne

ll. 1

Dnia 25 października 1975 r., po krótkiej, ciężkiej chorobie odszedł na zawsze

S. + P.

WACŁAW IWANOWSKI

doktor medycyny

najlepszy Mąż, Ojciec, najukochańszy Tunio, człowiek wielkiego serca.

W latach wojny pełen odwagi i poświęcenia żołnierz — kampanii wrześniowej, ruchu oporu, kapitan AK pseud. „Józwa” uczestnik Powstania Warszawskiego.

Wieloletni lekarz naczelny uzdrowiska Ciechocinek i dyrektor Sanatorium Kolejowego. Odznaczony m. in. Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski i Srebrnym Krzyżem Zasługi z mieczami.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się dnia 29 października o godz. 13, w kościele św. Karola Boromeusza na Powązkach, po którym nastąpi wyprowadzenie Zwiłok do grobu rodzinnego, o czym powiadamiają pogrążeni w głębokim smutku

żona, córki i rodzina

W-461855-1

Mwanowski Wacław

